

*Майборода Олександр Микитович,
доктор історичних наук, професор,
член-кореспондент НАН України,
Інститут політичних і етнонаціональних досліджень
ім. І. Ф. Кураса НАН України (Київ, Україна)*

ВНУТРІШНІ РЕСУРСИ ДЕРЖАВИ В РЕАЛІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ: НА ПРИКЛАДІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО КУРСУ УКРАЇНИ

1. Відомо, що міжнародні відносини впорядковуються за посередництва дипломатії. З іншого боку, як успіхи, так і невдачі дипломатів лише в останню чергу залежать від них самих. У першу чергу вони визначаються реальним потенціалом їхніх держав бути реальними гравцями у реальній політиці. Тривіальність цієї думки не позбавляє її актуальності для будь-яких національних зовнішньополітичних стратегій. Зокрема, для підготовки України до членства у Європейському Союзі.

2. Відомості про сигнали від Євросоюзу 2024 року [6; 1] спонукають до думки, що переговори про членство в ньому України розпочнуться не раніше 2030 року. Скоріше за все, Україна зможе на той час виконати усі формальні вимоги членства. Не варто забувати, що реальність українського членства буде оцінюватись також за її фактичною брати участь брати участь у реалізації європейської стратегії, тобто у її здатності жити життям об'єднання.

3. Усі інституції Європейського Союзу керуються стратегічним порядком денним, який ухвалюється Європейською радою кожні п'ять років. У період 2019-2024 рр. стратегічними пріоритетами ЄС були як захист громадян та свобод; розвиток економічної основи європейської моделі майбутнього; створення кліматично-нейтральної, зеленої, справедливої і соціальної Європи; просування європейських інтересів і цінностей у світі [9]. Стратегічний порядок денний на наступну п'ятирічку 2024–2029 років складають вільна і демократична Європа; сильна та забезпечена Європа; процвітаюча та конкурентоспроможна Європа. У розділі, який стосується європейської безпеки, на перше місце поставлені питання продовження підтримки України, включаючи її відбудову та прагнення до справедливого миру; посилення оборонної готовності та потенціалу ЄС, а також збільшення витрат та інвестицій на оборону;

співробітництво з трансатлантичними партнерами та НАТО [18]. Скоріше за все, стратегічна лінія ЄС залишиться незмінною і після 2030 року.

4. Головною інституцією, яка на практиці забезпечує наступність стратегії та її реалізацію, є Європейська комісія. У її Стратегії на 2019–2024 роки [19] ієрархія пріоритетів була розставлена у порядку: європейська зелена угода; цифровізація континенту; соціальна економіка; посилення європейської ваги у світі; просування європейського способу життя; новий поштовх до європейської демократії. Нова Стратегія підтверджує незмінність загального курсу ЄС – стале процвітання та конкурентоспроможність Європи; оновлення європейської оборони та безпеки; зміцнення соціальної моделі; підтримка якості європейського життя: продовольча безпека, вода та природа; захист демократії та європейських цінностей; посилення позицій Європи у глобальному світі; спільні дії з підготовки Союзу до майбутнього [16]. При цьому привертає увагу факт, що перед лицем російської агресії проти України можливість загрози з боку Росії не згадується, а оборонний пріоритет поставлений на друге місце після процвітання і конкурентоспроможності. Ухвалений же у січні 2025 року документ Єврокомісії під назвою "Солідарність з Україною" [17] за своїм політико-правовим статусом нагадує звичайний односторонній меморандум.

5. Не буде зайвим хоча б у загальних рисах переглянути здатність України бути повноцінним учасником реалізації усіх стратегічних пріоритетів Євросоюзу.

Екологічна стратегія (The European Green Deal) Тут ключовим питанням залишиться запобігання кліматичним змінам [20]. У 2024 році в Україні був ухвалений новий кліматичний закон [3], яким передбачено досягнення країною кліматичної нейтральності відповідно до європейського кліматичного законодавства.

Цифровізація. У європейському просторі цифровізація відбуватиметься у вигляді створення для кожного громадянина і мешканця ЄС "персонального цифрового гаманця" – European Digital Identity (EUDI) [12] як це передбачає "Закон про цифрові послуги" (Digital Service Act – DSA) [15]. Україна участю у тестуванні "європейського цифрового гаманця" робить спробу запровадити у себе його аналог у вигляді застосунку "Дія". Загалом цифрова адаптація України до ЄС з фахової точки зору не повинна наражатися на нездоланні перешкоди. Найбільш вірогідно проблеми виникнуть із забезпеченням найновішим обладнанням і доступ до максимально повної і достовірної інформації. Річ у тім, що у суспільстві присутні рудименти командно-адміністративної психології, яка може стати для влади зручним засобом відгороджуватися від населення.

Соціальна стратегія. Адаптація України до стратегії "Соціальної Європи" [11] вимагатиме комплексної і синхронізованої діяльності не тільки Міністерства соціальної політики, а практично усіх органів виконавчої влади, до компетенцій яких належить розв'язання соціальних проблем. Зараз фахівці вказують на відсутність у найманих працівників зрозумілої перспективи [5]. Утворився регіональний дисбаланс у пропозиціях робочих місць. При реалізації стратегії подолання Україна найвірогідніше стане не донором соціальної сфери, а її

реципієнтом, і це буде одним із складних моментів у підготовці її до членства в об'єднанні.

Набуття більшої міжнародної ваги. Пріоритет "Сильніша Європа у світі" [10] реалізується Євросоюзом через ряд проєктів, з яких один з найбільших "Глобальний шлюз" ("*Global Gateway*") як масштабного інвестування в різні регіони світу. Вірогідне долучення України до реалізації цього проєкту якщо і може відбутися, то у дуже обмеженому форматі, оскільки сама перебуває в інвестиційній залежності від ЄС і може бути тільки об'єктом фінансової частини проєкту, а не її суб'єктом. Україна має потенціал помітної участі у розв'язанні продовольчої світової проблеми, але її вихід зі своєю пшеницею у "третьій світ" є доволі обмеженим [7].

Цивілізаційна безпека. Запропонований на сайті ЄС офіційний переклад з англійської мови назви пріоритету "*Promoting our European way of life*" як "Просування нашого європейського способу життя" може створити враження про намір цивілізаційного прозелітизму у світі. Однак текст відповідних документів Єврокомісії спонукає до думки, що "просування", по суті, стосується безпеки і захисту у головних на сьогодні суспільних сферах [13]. Серед них виділяються контролювання міграції і боротьба з антисемітизмом. Щодо участі України в міграційній стратегії Євросоюзу може виникнути ряд побоювань у зв'язку з перспективою збільшення мігрантів на її території для участі у повоєнному відновленні.

Пріоритетом, у виконанні якого Україна може бути по-справжньому рівноправним партнером, є утвердження міжетнічної толерантності і, у цьому річці, боротьба з антисемітизмом, яка поставлена нею на законодавчу основу [2]. Практична державна політика з утвердження міжетнічної злагоди постійно здійснюється у вигляді різноманітних урядових програм [4].

Зміцнення демократії (A new push for European democracy) [8] здійснюється в ЄС згідно спеціального пакету заходів [14]. Україна у стані війни змушена була піти на обмеження ряду конституційних норм, але у перспективі може стати повноправним учасником реалізації цього пріоритету, оскільки демократичність її політичної системи ніколи не ставилася під сумнів.

Для України розв'язання проблеми безпосередньої участі у реалізації Європейської стратегії – справа віддаленої перспективи. Тим не менше, потрібне обговорення усіх питань, пов'язаних як із можливими здобутками, так і з можливими витратами, яких вимагатиме ця участь. Необхідна всебічна оцінка національних можливостей, з тим щоб переконати керівництво і учасників Євросоюзу у реальній спроможності України бути повноправним членом організації.

Література:

1. Данькевич, Я. (2024, Червень 23). Коли Україна стане членом ЄС: дипломат назвав орієнтовний рік вступу. ТСН. <https://tsn.ua/ukrayina/koli-ukrayina-stane-chlenom-yes-diplomat-nazvav-oriyentovniy-rik-vstupu-2606313.html>

2. Про запобігання та протидію антисемітизму в Україні. Закон України № 1770-IX (2021) (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1770-20#Text>

3. Про Основні засади державної кліматичної політики. Закон України №3991–IX (2024) (Україна). <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/44348>

4. Про схвалення Концепції Державної цільової національно-культурної програми "Єдність у розмаїтті" на період до 2034 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України №429-р (2023) (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/429-2023-%D1%80#Text>
5. Результати опитування роботодавців щодо ситуації на ринку праці в Україні. (б. д.). Міністерство економіки України. <file:///C:/Users/user/Downloads/B2.pdf>
6. Україна виконала всі умови для початку переговорів щодо вступу до ЄС, – речниця Єврокомісії. (2024, Червень 7). TrueUA. <https://trueua.info/news/ukraina-vikonala-vsi-umovi-dlya-pochatku-peregovoriv-tshodo-vstupu-do-yes--rechnicya-yevrokomisii>
7. Україна у 2023/2024 МР експортувала 57,5 мільйона тонн зернових та олійних. (2024, Липень 13). Укрінформ. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3885013-ukraina-u-20232024-mr-eksportovala-575-miljona-tonn-zernovih-ta-olijnih.html>
8. A new push for European democracy. Nurturing, protecting and strengthening our democracy. (n. d.). European Commission. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy_en
9. A new strategic agenda 2019–2024 for EU. (n. d.). European Council. <https://www.consilium.europa.eu/en/eu-strategic-agenda-2019-2024/>
10. A stronger Europe in the world. Reinforcing our responsible global leadership. (n.d.). European Commission. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world_en
11. Delivering a strong Social Europe. (n.d.). European Commission. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/economy-works-people/delivering-strong-social-europe_en
12. European Digital Identity. Digital Identity for all Europeans. (n.d.). European Commission. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-digital-identity_en <https://eur-lex.europa.eu/legal->
13. European Security Union. (n.d.). European Union. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/european-security-union_en
14. Protecting democracy. (n.d.). European Commission. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/protecting-democracy_en
15. Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market For Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act). (2022, October 27). Official Journal of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>
16. Seven priorities of the Commission during 2024-2029 term. (n.d.). European Commission. https://commission.europa.eu/priorities-2024-2029_en
17. Solidarity with Ukraine. (2025, January 10). European Commission. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_24_6565
18. Strategic agenda 2024–2029. (n. d.). European Council. <https://www.consilium.europa.eu/en/european-council/strategic-agenda-2024-2029/#democratic>
19. The European Commission's priorities. 6 Commission priorities for 2019–24. (n. d.). European Commission. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/strategic-agenda-2024-2029/>
20. The European Green Deal. Striving to be the first climate-neutral continent. (n.d.). European Commission. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук**

**ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ім. І.Ф. КУРАСА НАН УКРАЇНИ**

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЯГЕЛЛОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Республіка Польща)

ФОНД ГЕРДИ ХЕНКЕЛЬ (Німеччина)

УНІВЕРСИТЕТ МАЙНЦА ІМЕНІ ЙОГАННА ГУТЕНБЕРГА (Німеччина)

КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ П. ХАШДЕУ (Молдова)

МУЗЕЙ КАРОЛЯ І В БРАЇЛІ (Румунія)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ:
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

10 квітня 2025 р.

м. Київ

Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи / за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 10 квітня 2025 р. Київ, 2024. 357 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи», яка була організована кафедрою міжнародних відносин і суспільних наук гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України 10 квітня 2025 р. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції і охоплює широке коло питань щодо витоків, традицій, розвитку та перспектив української дипломатії; аналізу стану дипломатії в умовах сучасних глобальних викликів та стратегічних пріоритетів світової, європейської та вітчизняної дипломатії в умовах російсько-української війни.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, а також усіх хто цікавиться питаннями сучасних міжнародних відносин та розвитку української дипломатії.

Рекомендовано вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 10 від 16.05.2025 р.).

Редакційна колегія:

Ткачук В.А., д-р екон. наук, проф. (голова);
Ніколаєнко С.М., д-р пед. наук, проф. (співголова);
Тонха О.Л., д-р сільгосп. наук, проф. (голова);
Любовець О.М., д-р істор. наук, проф.
Харченко С.В., д-р філол. наук, проф.
Хвіст В.О., канд. іст. наук, доцент

Відповідальна за випуск докт. іст. наук, проф. Любовець О.М.

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.